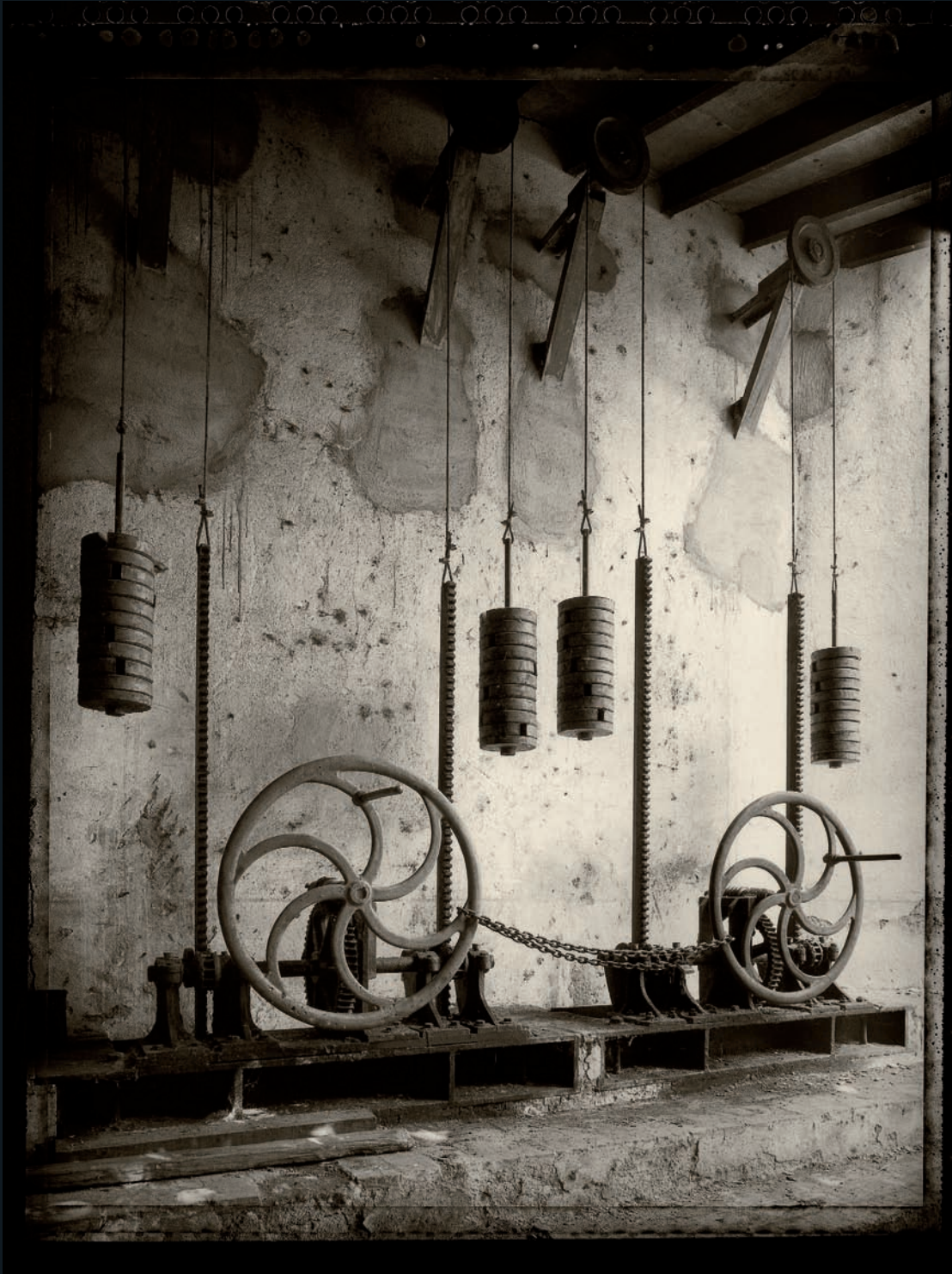

Arquitectures de l'aigua

JOSEP M. OLIVERAS > FOTOS

Em dic: no hi ha aigua, aquí, i torno a mirar les fotografies, contrariada. Hi veig més aviat la sequedat, la pesantor, el cruiximent de ser dur i quiet, de tenir molts anys a sobre i no haver-se mogut del mateix lloc. Tot l'espai premut, plegant-se sobre si mateix, murmurant sibil·linament per dins, amb aquells espetecs ofegats de brasa viva que s'hi consumís, queixant-se d'estar sol i nu, d'haver-se tornat de nou pedra o arbre sota la forma violenta d'una enclusa o un molí; tot l'espai cobert de verdet i polsim, de

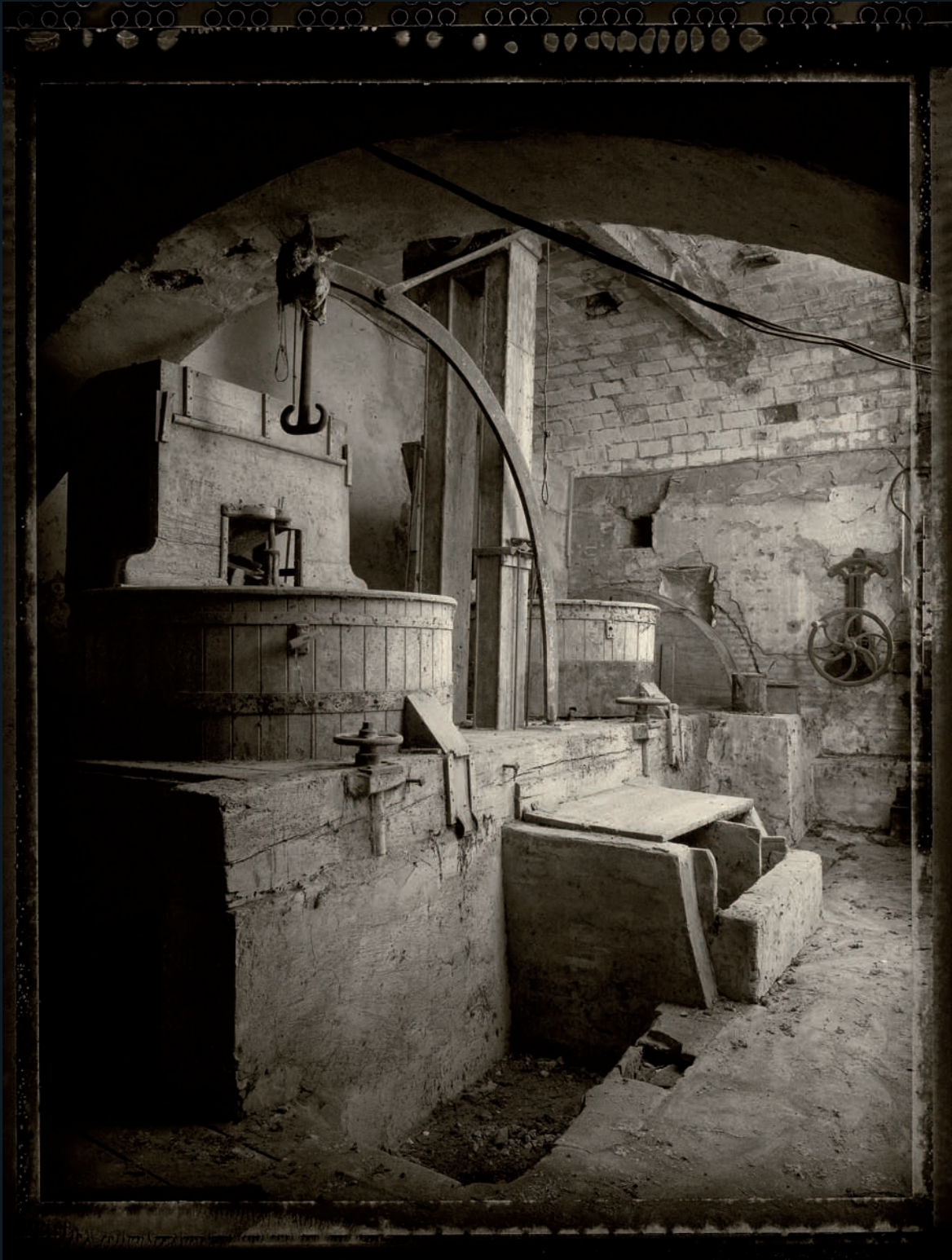

EVA VÁZQUEZ > TEXT

llum bruta, nebulosa, somnolenta, que estén al damunt d'una atmosfera grogosa que fa més ombra que claror, una atmosfera a propòsit perquè al voltant tot prengui una densitat porosa i xiuxiuejant, una mica esquerdada i toixa, d'estri molt usat que ja no fa servei però guarda encara, en la seva forma rovellada i defectuosa, una memòria prènsil que invoca les mans i el treball, com les cassoles abonyegades i ennegrides de l'àvia, que desades i tot al rebost desprenen una flaire poderosa de gana. Hi sol fer una mica de fred, en aquestes fotografies, com de capvespre de final d'estiu que de sobte cau massa d'hora

i s'eriça sobre la pell desprevinguda, com si el lloc mateix t'hagués passat una llengua humida pel clatell. Aquí tot es vincla i crepita, es bufa, es descrosta, s'enuña. M'imagino que cada dos segles es desprèn una engruna de guix o una estella de fusta i provoca un escàndol de cendra remoguda, un cataclisme a escala microbiana. Fa temps, hi devia haver gent, aquí, molt de frec de bata i espadenya o esclop, molt de tràfec de braços maniobrant perquè aquests artefactes giressin i esbufeguessin i fumegessin entre xiulets i vapor. Hi havia com un bram de monstres desvetllant-se, i operaris diligents servint-los

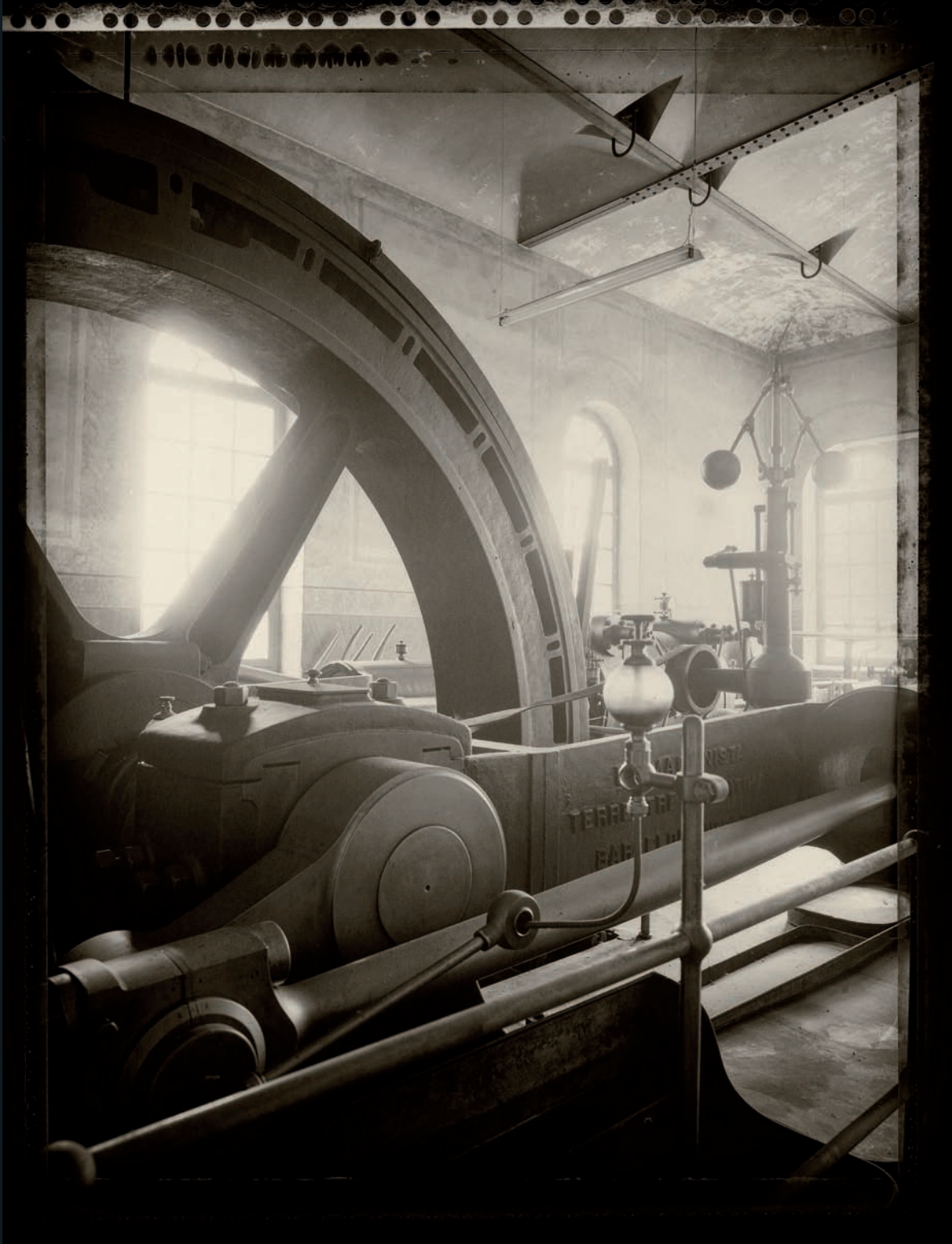
l'aliment a palades, greixant els pistons, calibrant els cargols i les turbines, molt abans que desapareguessin tots, fulminats, evaporats, deixant enrere una clapa esborradissa i fosca, una mena de taca oliosa de la substància que eren, l'empremta fugitiva d'una sabata. Per aquí hi corria l'aigua, em dic, però ara s'hi ha instal·lat una presa de clausura, temps en suspensió, aire plomís, i els aparells i les màquines han quedat així de desolats, com embarcacions encallades en la inclemència del desert, assecant-se, despintant-se, pigallant-se, guerxant-se amb lleus cruixits.

Ser arquitectura i ser de l'aigua ja és en si mateix una fabulosa paradoxa, una agosarada unió de sòlid i líquid, de gravetat i fluïdesa, de mesura i excés. Una conté l'espai, l'altra el desboca; una estima la geometria, l'altra l'esgarria. Una arquitectura de l'aigua és en propietat un còdol, o una alga, o la branca retorta que una crescuda envia a navegar furiosament corrent avall. Ho és fins i tot la tofa de vegetació que hi creix a les vores, espellifada i plomosa, o d'una tendresa d'herba jove, amb aquelles mates bellugadisses, jovials, que encara es veuen als meandres cabalosos d'algun riu, amb gotes de llum titil·lant-hi entremig. Ho és el fang i la

sorra, i els minúsculs minerals que hi espurnegen per dins, excavant grutes per als cucs i els ous de les granotes, i el gorg que es bada al clot que deixa un daltabaix de roques, estagnant i llis com un mirall de precipici. Aquestes construccions que miro ara són tota una altra cosa, més desarmant i fins i tot desesperançada. Estrictament, són els llocs que ha generat la indústria que requeria la força d'un curs fluvial per posar-se en marxa, les fargues, els molins d'arròs, les centrals elèctriques, els tallers de tint, els telers de la fàbrica, però, un cop l'aigua retirada i les sales abandonades, ha quedat l'arquitectura i prou, el subratllat de l'aigua, la seva barca.

La seva és la naturalesa del naufragi, les ruïnes del castell de proa. Per què commouen tant? Per què sentim per aquests enderrocs fantasmals més pietat que davant un peix mort? Ningú no espera la mà de l'home serpentejant entre llimacs i anguiles, no el present pas entre el remoreig del fullatge de ribera, però aquí, entre les politges i les bieles, els ariets, els ganxos, les canonades, les aixetes, els aiguavessos, les bigues, els èmbols, els contrapesos, les rodetes, tot el reclama, tot l'invoca i el plora. Quan fa nou anys Josep Maria Oliveras va convidar una desena d'autors a escriure sobre aquestes imatges per a la publicació del seu

llibre, *Arquitectures de l'aigua*, pocs n'hi va haver que no reculessin d'una manera o altra a la infància, com si l'aigua, l'excitació d'aventurar-s'hi, l'existència mateixa de les fàbriques que hi creixien a prop, només poguessin prendre forma en aquest estat present de ruïna, com si tots visitessin de nou alguna cambra saquejada de la seva vida passada. Això és l'esquelet del que jo era, es deien, perquè aquí hi havia hagut aigua, aquella aigua que remolinava i em ruixava, hi havia hagut gent, hi havia hagut llum i respiració, i ara és només llera seca, l'oblit de mi i del món que em contenia; ara és aquest buit que se m'ennuega.